

МІСЦЕВІ ЕРГОНІМИ ЯК СОЦІОМОВНА ПРОБЛЕМА

Доп.–Попова С.О., ЖТ- 41

Наук. кер. – канд.філол.наук, доц. Євграфова А.О.

Номінація як процес творення назв реалізується в мові на основі власних ресурсів і шляхом запозичення з інших мов. У першому випадку вона здійснюється в процесах словотворення, зміни значення мовних одиниць і формування переносного значення (метонімія, метафора та ін.), лексикалізації компонентів слова, словоформ, вільних сполучень слів («Сонечко» – назва магазину, «Любисток» – салон краси), лексикалізації і фразеологізації вільних словосполучень, розгортання (утворення і комбінування) синтаксичних словосполучень для позначення уточнюваних, конкретизованих понять, номінативно-предикативного позначення подій, ситуацій у формі речення та більших одиниць тексту.

Серед титульних номенів міста Суми зустрічаються як іншомовні, так і питомі українські слова. Значна кількість ергонімів має українське коріння: магазини «Рушничок», «Торбинка», «Їжачок», «Вишенька», «Господарочка», «Горобина», кафе «Картопляна хата», «Зоряна ніч», «Казка», «Струмочок», ательє «Конвалія» та ін. Проте можемо говорити про переважання таки назв іншомовного походження, особливо у центрі міста: магазини «Лабіринт», «Клондайк», «Сезам», «Бостон», «Люкс», «Гольфстрім», ресторани «Гурман», «Суші-студія», нічні клуби «Фортуна», «Ельдорадо» та ін.

Виділяємо групу ергонімів іншомовного походження, назви яких можна вважати мотивованими:

1. Магазин опаловальної техніки «Гольфстрім» (Гольфстрім – тепла течія в Атлантичному океані, яка прямує від Мексиканської затоки на північний Схід, пом'якшує клімат Європи). Виходячи з етимології слова, назва є виправданою.

2. Казино, магазин, нічний клуб «Ельдорадо» (за легендою, південноамериканський правитель, який ніби володів дуже

багатою країною. Слово символізує будь-яке джерело швидкого збагачення). Для казино назва мотивована – людина може швидко збагатіти.

3. Торговий центр “Лабіринт» (гр. labyrinthos) 1) Споруда у Давній Греції та Єгипті з великою кількістю заплутаних ходів; 2) Дуже складне, заплутане розташування приміщень, переходів, доріг, алей тощо; 3) Складне, заплутане поєднання, переплетення чого-небудь; 4) Внутрішня частина вуха, що виконує функції органа слуху та рівноваги). Пояснити вибір назви можна специфічною будовою споруди – мережа магазинів під землею, з’єднані заплутаними переходами. Проте ця назва може відштовхнути покупців навіть на підсвідомому рівні.

Але назви фірм, установ, магазинів, салонів краси і т.п. не завжди відбивають суть цих установ, а інколи й взагалі свідчать про низьку культуру мовлення їх власників. Серед часто вживаних виявилась назва “Онікс» (магазин, фірма, кафе». Онікс - (гр. Опух – ніготь) – мінерал класу силікатів, різновид агату, який використовується у ювелірній справі та як виробне каміння. Є назви абсолютно “безвідповідальні», наприклад назва магазину будівельних матеріалів “Стек» (з англ.. Stick – тонка палиця з ремінною петлею на кінці; служить хлистом під час верхової їзди).

Ми спостерігаємо аббревіатурний безлад, захаращення мовного простору штучними утвореннями (наприклад, кафе “Чайкофф»). Мова, якою послуговується наша економіка, потребує вдосконалення, слід очистити ринковий простір, виробити монокультурні українські стандарти в ужитковій сфері: правильно номінувати установи, фірми, різні громадські та суспільні інституції на основі українських словотвірних моделей, української лексики, впорядкувати “словник» торгівлі відповідно до правил української правописної системи, до вимог мовної культури.

Маємо підстави стверджувати, що місцеві назви не відбивають суто української природи мово використання, мовні покручі псують українську мову, деформують смак мовців. Загальна мовна картина в Україні, і у Сумах зокрема, образно

схарактеризована Ліною Костенко: “Буквально на очах відбувається варваризація суспільства, що особливо небезпечно для націй, які не пройшли ще своїх престижних стадій, які в рецепція світу ще не мають духовної аури і раптом одержали доступ до світової культури в її плебейській транскрипції» (наприклад, магазин Second Hand передається у різних власників по-різному: Sekond Hand, Sakond Hand, Second Hend). Такий стан вимагає від філологічної громади рішучих дій на захист однієї з найстаріших індоєвропейських мов – української.

ДО ПИТАННЯ ПРО ІСТОРІЮ БУКВИ Г

Доп. – Назаренко О., ЖТ-61

Наук. кер. – канд.філол.наук, доц. Євграфова А.О.

Понад 85 років не вщухає боротьба між г і ґ в українській мові. У староукраїнській писемності вибуховий г в іншомовних словах позначався з 14 ст. сполученням літер кг, підтриманим пізніше у правописах О.Павловського (1818), І.Бецького (1843), Пд.-Зх. відділу Рос.геогр. т-ва (1873). Г вперше застосована у Пересопницькому Євангелії (1556-61).

До алфавіту як самостійну літеру г вперше увів Мелетій Смотрицький у “Граматиці» (1619), запозичивши курсивний різновид грецької (візант.) гамми (γ), що в західноєвропейській та польській орфоепічних традиціях вимовляли як проривний, а не гортанний звук.

В українській мові є два різні звуки, подібні до латинських h і g. Раніше вони позначались на письмі й друковано літерами г (h) і ґ (g). Під час реформи українського правопису в тридцятих роках літеру Г скасовано. Мотивували це тим, що літера в написанні іноземних слів і прізвищ ніби творила велику плутанину.

На основі того, що вже усталилось, Борис Грінченко у своєму Словарі української мови (К., 1907-1909) дав місце трьомстам слів із літерою г (серед них було дуже багато діалектних, уживаних лише в Галичині).